

Fakultet for lærerutdanning og pedagogikk

Laila Olsen Foss

Bacheloroppgave
Overgangen barnehage-skole
Transition Kindergarten- School

BLUS 2015-2018

VÅREN 2018

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv BrageJA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Overgangen barnehagen - skole	
Forfatter: Laila Olsen Foss	
År: 2018	Sider: 34
Emneord: Overgang barnehage -skole, foreldresamarbeid, medvirkning, samarbeid og sosial kompetanse.	
Sammendrag: I denne bacheloroppgaven har jeg valgt å se nærmere på overgangen mellom barnehage- skole for å kunne besvare problemstillingen min: <i>«Hva legges vekt på av pedagoger i barnehagen og skolen for å fremme en god overgang for 6 åringene?»</i> For å nærme meg et svar på problemstillingen valgte jeg kvalitativ metode og intervjuet pedagoger både i skole og barnehage. Det har blitt et større fokus på denne overgangen etter det i 1997 ble økt fokus på 6 åringene. I senere tid kom også kunnskapsløftet som skulle sikre fag og kvalitet for alle. Dette innebar mer fokus på læringsbegrepet enn leken. Samarbeidet mellom disse to instansene har det lenge vært fokusert på, men ennå stilles det spørsmål om hvordan instansene samarbeider, og om samarbeidet er godt nok. Ut fra intervju med pedagoger presenteres samarbeid, sosial kompetanse og foreldresamarbeid som noe de vektlegger for å sikre en trygg og god overgang til skolen.	

Engelsk sammendrag:

Title: Transition Kindergarten - school	
Authors: Laila Olsen Foss	
Year: 2018	Pages: 34
Keywords: Transition between kindergarten – school, complicity, parental cooperation, social competence, and cooperation	
Summary: I have selected this bachelor assignment to study the transition between kindergarten- school to answer my problem: <i>“What is the emphasis on educators in kindergartens and schools to promote a good transition for the 6-year olds”</i> To approach me to the problem I chose a qualitative method and interviewed educators both in school and kindergarten. There has been a large focus on this transition since 1997, increased focus on the children who was 6 years old. In recent times also came the knowledge that would ensure the subject and quality of all. This implies more focus on the learning concept than to play. The cooperation between these two instances has long been focused on, but there is still a question of how the agencies collaborate and if the cooperation is good enough. Out of interview, the educators presented collaboration, social competence and parenting cooperation important to ensure safe and good transition to school.	

Innhold

NORSK SAMMENDRAG	3
ENGELSK SAMMENDRAG:	4
INNHold	5
FORORD	7
1. INNLEDNING	8
1.1 FORFORSTÅELSE OG BEGRUNNELSE FOR VALG AV TEMA.....	8
1.2 PROBLEMSTILLING	8
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING.....	9
1.4 BEGREPSAVKLARING.....	9
1.4.1 <i>Overgang</i>	10
1.4.2 <i>pedagog</i>	10
1.4.3 <i>Sosial kompetanse</i>	10
2. TEORI	11
2.1 SAMARBEID OM OVERGANGEN I HISTORISK PERSPEKTIV	11
2.2 OVERGANG BARNEHAGE - SKOLE I OFFENTLIGE DOKUMENTER	12
2.3 SKOLESTARTERENS GRUNNLEGGENDE FORUSETNINGER OG BEHOV	13
2.3.1 <i>Utvikling av Sosial kompetanse- viktig for en god skoletart</i>	13
2.3.2 <i>Leken som viktig bidragsyter til sosial kompetanse</i>	14
2.4 BARNES RETT TIL MEDVIRKNING I OVERGANGSPROSSESEN	14
2.5 FORELDRESAMARBEID.....	15
3. METODE	17
3.1 HVA ER EN METODE.....	17
3.2 BEGRUNNELSE FOR VALG AV METODE	17
3.2.1 <i>Fordeler og ulemper ved intervju</i>	18

3.3	VALIDITET OG RELIABILITET	18
3.4	VALG AV INFORMANTER	19
3.5	ETIKK I FORBINDELSE MED DATAINNSAMLING.....	19
4.	PRESENTASJON AV FUNN OG DRØFTING	21
4.1	SAMARBEID.....	21
4.1.1	<i>Kjennskap til Overgang barnehage- skole i offentlige dokumenter .....</i>	<i>23</i>
4.1.2	<i>Hvordan skape det gode samarbeidet? .....</i>	<i>24</i>
4.2	HVA ER EN GOD OVERGANG?	24
4.2.1	<i>Hva gjør dere i barnehagen/skolen for å fremme dette? .....</i>	<i>25</i>
4.3	HVORDAN INNVOLVERES FORELDRE OG BARN I OVERGANGEN?	26
5.	AVSLUTNING.....	28
6.	KILDELISTE:	29
7.	VEDLEGG 1. INFORMERT SAMTYKKE OG INTERVJUGUIDE.....	32
8.	VEDLEGG 2: SAMTYKKEERKLÆRING.....	34

Forord

Denne bachelor oppgaven er den avsluttende delen av min barnehagelærer utdanning. Det er en spennende, lærerik og slitsom periode som nå nærmer seg slutten. Jeg har i løpet av denne 3 års perioden fått stor respekt, større innsikt og en god forståelse for jobben jeg nå skal ut å utføre. Jeg gleder meg til å utføre arbeidet helhjertet med god faglig kunnskap i ryggsekken.

Jeg vil først takke min veileder Kristin som har hjulpet meg på veien. Takk for all støtte og respons. Du har gitt meg mulighet til å reflektere over arbeidet mitt og hjulpet meg å finne ut av hva jeg hadde lyst til med bachelor oppgaven min.

Videre vil jeg takke min fantastiske studiegruppe. Gjennom 3 år har dere stått sammen med meg gjennom tykt og tynt. Vi utfyller hverandre på en unik måte, og har stått sammen hele veien. Dere har vært der for meg, alltid! Marita, Monica, Anne og Linda, dere er gull verdt!

Til slutt vil jeg få takke min kjære mann og mine to fantastiske gutter. Takk gutter for at dere har vært så tålmodig når mamma har skrevet oppgaver, og for alle lykkeønskninger og klemmer før eksamen. Takk for dere er så blide, omtensomme og fantastiske. En ekstra stor takk må til min kjære som har gitt meg muligheten til å fullføre dette. Du har vært der for guttene og meg hele veien. Du er fantastisk! Takk for at dere har hjulpet meg, støttet meg og vært der for meg.

Tusen takk for at dere hadde troen på meg alle sammen!

Laila Olsen Foss

Nordkisa, 21 Mai- 2018

1. Innledning

I dette kapittelet vil jeg presentere min forforståelse og bakgrunn for valg av tema. Videre vil jeg beskrive problemstillingen, avgrense og presisere den. Og til slutt vil jeg avklare begrep og redegjøre for oppgavens oppbygning.

1.1 Forforståelse og begrunnelse for valg av tema

Når tiden var inne for å velge tema til bachelor var det lett for meg å velge. Tankene rundt dette emnet har vært tilstede gjennom barnehagelærerstudiet, men også preget min hverdag i barnehagen. Allerede for 4 år siden begynte tankene. Jeg skulle ta over 5 års basen i barnehagen hvor jeg hadde jobbet i lang tid. Hva innebærer dette? Hvilke forventninger har foreldre og ikke minst skolen? I *rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* står det: Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna kan få en trygg og god overgang fra barnehagen til skolen. For en som ikke hadde jobbet spesifikk med denne overgangen, hva legges i rammeplanens føringer? (Kunnskapsdepartementet [KD], 2017). I tillegg, i lys av forskning stilles det spørsmål om dette samarbeidet er godt nok. Hvordan kan vi legge til rette for å skape en god overgang? Disse spørsmålene gjorde meg spesielt interessert i tema som omhandlet den gode overgangen mellom barnehage og skolen, og la grunnlaget for at det var nettopp dette jeg ønsket å utforske videre. Formålet er å finne ut mer om hvordan denne overgangen organiseres, og hva pedagoger i barnehage og skole vektlegger av kunnskap og ferdigheter. Hva skal til for å skape en god overgang mellom institusjonene? Statistikk fra statistisk sentralbyrå viser at nesten 60000 norske barn begynner på skolen hvert år (Utdanningsdirektoratet, 2015). Uavhengig av antall skal det sikres at alle barn opplever kvalitet. I St. melding.nr. 41(2008- 2009) *kvalitet i barnehagen* står det at alle barn skal sikres gode og trygge oppveksts- og opplæringsvilkår. Det står i tillegg at et godt barnehagetilbud er med på å gi barna en god start på livet. Det er ikke bare viktig, men også nødvendig å se nærmere på hvordan disse barna sikres i overgangen og om det er godt nok.

1.2 Problemstilling

Min opprinnelige problemstilling gikk i utgangspunktet ut på å finne ut hvordan barnehagen og skolen samarbeider for å fremme en god overgang for 6 åringene. Underveis i prosessen

---

fant jeg derimot ut at det som interesserte meg like mye var hva pedagogene i barnehagen og skolen la vekt på rundt overgangen til skolestart. Med utgangspunkt i dette ble problemstillingen min følgende:

Hva legges vekt på av pedagoger i barnehagen og skolen for å fremme en god overgang for 6 åringene?

Med utgangspunkt i problemstillingen blir følgende forskningsspørsmål belyst:

1. Hva mener pedagogene ligger i ordet god overgang?
2. På hvilke måter blir barna og foreldre inkludert i samarbeidet rundt overgangen til skolen?
3. Hvilke egenskaper mener pedagogene at gjør barnet rustet til denne overgangen.

1.3 Oppgavens oppbygning

I innledningen presenterer jeg bakgrunnen for valgt tema, og hvordan jeg kom frem til akkurat den problemstillingen. Videre tar jeg for meg noen begreper og avklarer disse. Teorikapitlet handler om bakgrunnen for overgangen barnehage-skole sett i lys av offentlige føringer. I tillegg tar jeg for meg hva pedagoger i barnehage og skole legger vekt på av kunnskaper og ferdigheter som skal ruste det enkelte barn til skolestart, barns rett til å medvirke i overgangsprosessen og hvor viktig foreldresamarbeid er i denne perioden av et barns liv. Videre kommer metodekapitlet hvor jeg skriver om hva en metode er, hvorfor jeg valgte intervju som metode og fordeler og ulemper ved denne metoden. Her skriver jeg også litt om validitet og reliabilitet, valg av informanter og det etiske i forbindelse med datainnsamling. Så kommer drøftingskapitlet, her drøfter jeg funnene mine opp mot teorien jeg har valgt i oppgaven. Jeg har valgt å slå sammen funn- og drøftingskapitlet, da jeg føler at dette gir en bedre struktur til oppgaven min. Til slutt kommer avslutningen.

1.4 Begrepsavklaring

For å skape en felles forståelse om hva jeg skriver om i denne oppgaven vil jeg i dette kapitlet forklare ordene overgang, pedagog og sosial kompetanse.

1.4.1 Overgang

Når jeg i denne oppgaven presenterer begrepet overgang, snakkes det her om overgangen mellom barnehage og skole. Denne overgangen er en prosess hvor barnet beveger seg fra en setting til en annen (KD, 2008 s. 6). God sammenheng skal ivareta barnets behov for trygghet i overgangsprosessen og bidra til at opplæringen tilpasses enkeltbarnet allerede fra første skoledag.

1.4.2 pedagog

Pedagog refererer i denne oppgaven til barnehagelærer i barnehagen som har arbeidet med de eldste barna og har erfaring med overgangen barnehage – skole. Pedagog refererer videre til lærere i grunnskolen som har førskolelærerutdanning og erfaring med overgang barnehage – skole. Pedagogene har det daglige ansvaret for det pedagogiske opplegget knyttet til barna og for organiseringen av overgangen.

1.4.3 Sosial kompetanse

Begrepet sosial kompetanse handler om å mestre samspill med andre, eller det å lykkes i å omgås andre. Barn som innehar denne kompetansen vil kunne oppfatte, vurdere og sette i gang handlinger som gjør at de lykkes i samspill med andre. Dette er både i forhold til verbal, og nonverbal atferd (Lamer, 2000, s. 122). I følge Weissberg og Greenberg (referert i Ogden, 2012) er sosial kompetanse *barnas kapasitet til å integrere tenkning, følelser og atferd for å lykkes med sosiale oppgaver og lykkes sosialt»*

---

2. Teori

Å begynne på skolen er en stor begivenhet i et barns liv, barnet må få kjenne på følelsen av spenning, trygghet og nysgjerrighet, samt oppleve glede, humor og undring. Det viktigste er at skolen, helt fra første stund skal bygge på kompetansen som barna tilegner seg i barnehagen, det legges aller størst vekt på den sosiale kompetansen. I følge Lillemyr (2011, s. 228) må det enkelte barnet få støtte og se at det er noe som er gjenkjennbart fra barnehagen i skolen, dette kan skape sikkerhet og trygghet, men det skal også være nye utfordringer for barnet som begynner på skolen. Store deler av oppgaven min bygges på dette, fokuset på den sosiale kompetansen som pedagogene i barnehage og skole legger vekt på, og hvordan man på best mulig måte kan sikre at alle barn opplever en trygg og god overgang til skolen. I tillegg hvordan instansene samarbeider. Veilederen "Fra eldst til yngst" (KD, 2008, s. 9) anbefaler at det skal være et godt samarbeid mellom skole og barnehage. Grunnen til dette er for å ivareta barnets behov for å være trygg i overgangsprosessen og at opplæringen tilpasses for enkeltbarnet ved skolestart.

2.1 Samarbeid om overgangen i historisk perspektiv

Skoleåret 1997/98 ble en lang tradisjon endret på i Norge. Skoleplikten ble senket til året barna fylte 6 år. Reform 97 som det ble kalt, innebar at alle 6 åringene skulle inkluderes i den nye 10 årlige grunnskolen. Førskoletilbudet ble tilegnet skolen og alle skoleforberedende aktiviteter ble skolens ansvar (Løge, Bø, Omdal & Thorsen, 2003, s. 7). Bakgrunnen for valget var blant annet satsningen på barnehagen, og målet om full barnehage dekning. Barnehage for alle barn skulle bidra til bedre skoleprestasjoner (Hogsnes, 2014, s. 17). Alle fagområdene utviklet egne mål, men viktigst var at arbeidet skulle tilpasses barnas behov og forutsetninger. Grunnskolen ble derfor delt i 3 hoved trinn: Småskolen, mellomtrinn og ungdomstrinn (Lillemyr, 2011, s. 17). Reform 97 skulle fokusere på at det var skolen og foreldrene sammen som skulle ha ansvaret for barnas oppvekst og læringsmiljø (Lillemyr, 2011, s. 18). Leken og læringen ble etter hvert et felleseie og det ble tydelig at en felles pedagogisk plattform for skoler og barnehager skulle bli viktig for et godt samarbeid. I følge Lillemyr (2011, s. 18) var dette viktig på bakgrunn av integreringen mellom førskolepedagogikk og skolens pedagogikk. I 2006 kom i tillegg en ny reform, kunnskapsløftet, dette omhandlet at alle barn skulle få rett til å utvikle evnene sine. Kunnskapsløftet skulle bidra til alle elever fikk riktig opplæring og

---

det ble økt fokus på å forbedre læringsutbytte til barna. Fokuset på lek i reform 97 ble derfor gradvis byttet ut med fokus på læringsmål (KD 2016).

2.2 Overgang barnehage - skole i offentlige dokumenter

I lov om barnehager (2005) står det i § 1: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling». Det står også at «Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger». *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (KD, 2017) gir retningslinjer til barnehagene rundt overgangen fra barnehagen til skolen. Det står i rammeplanen at «barnehagen skal i samarbeid med foreldrene og skole, legge til rette for at barnet kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning (KD, 2017 s. 33). Dette skal skje i nært samarbeid med barnets hjem. Det står i tillegg at «barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon til å begynne på skolen» «Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner» (KD, 2017 s. 34). I St.meld. nr. 16 (2006-2007) ... *og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring*, vektlegges tidlig innsats for livslang læring. Tidlig innsats handler om at utdanningssystemet skal legge til rette for at alle inkluderes i gode læringsprosesser tidlig. God kvalitet og sammenheng i utdanningssystemet kommer alle barn, unge og voksne til gode sies det, og skal ha stor betydning for grupper og individer som står i fare for å ikke lykkes i utdanningssystemet. I skolen handler tidlig innsats i stor grad om å styrke det faglige innholdet, og fokuset er rettet på ferdigheter som barnet bør inneha og utvikle. Ser vi dette med et kritisk blikk vil det si at vi legger mest vekt på å styrke faglige ferdigheter og glemmer å fokusere på det enkelte barns behov og kvaliteter, som rammeplanen pålegger oss i barnehagen (KD, 2017). På bakgrunn av rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (KD, 2017), og lov om barnehager (KD, 2005), har både barnehage og skole et ansvar for å legge til rette for et samarbeid mellom de to institusjonene og sikre at overgangen blir god for alle barn.

2.3 Skolestarterens grunnleggende forutsetninger og behov

6 åringene har kommet i den alderen at de begynner å bli oppmerksomme på hva de kan og ikke. I tillegg blir de oppmerksomme på hva de mener er viktig å kunne. Spesielt er de opptatt av samspill med andre barn, og som oftest er det gjennom leken de utvikler den viktige sosiale kompetansen. Å utvikle Vennskap eller det å ha gode venner er derfor store behov barn har når de begynner på skolen. Forskning viser at de som finner seg til rette med klassevenner og blir trygge nok til å delta aktivt i klassen, er de som trives best på skolen (Ladd, Birch & Buss, 1999, refert i Lillemyr, 2011, s. 235). Barna får i denne alderen også bedre kjennskap til seg selv, og det sies at det er i overgangen barnehage -skole det utvikles en sterkere selvtilit (Lillemyr, 2011, s. 235).

2.3.1 Utvikling av Sosial kompetanse- viktig for en god skoletart

Definisjonen på sosial kompetanse legger vekt på hvilken funksjon den sosiale kompetansen har, og at sosial kompetanse kan bidra til økt forståelse samt økte mestringsferdigheter. I sin artikkel *sosial kompetanse og sosial læring hos barn og unge* skriver Ogden (2012, s. 1) at sosial kompetanse gjør det mulig for barn å nå sine sosiale mål. Han skriver at sosialt kompetente barn og unge kan utrykke sine ønsker og behov, og hevde sine meninger og behov ved å være tydelig. Kari Lamer skriver i sin bok *du og jeg og vi to* at sosial kompetanse innebærer at barn er i stand til å lykkes i sosiale interaksjoner. Dette gjelder både verbal og non verbal atferd. Hun skriver i tillegg at etter hvert som vi har blitt mer oppmerksomme på denne siden av barnas utvikling, ser vi viktigheten av at barna tilegner seg sosial kompetanse i barnehagealder. (2000, s. 122). Utvikling av sosiale ferdigheter er viktig for å kunne delta i et sosialt samspill, men det forutsettes at man får delta i sosiale dette samspillet for å utvikle sosiale ferdigheter (Pape 2013, s. 60). Vygotsky (referert i Öhman, 2012) mener at sosialt samspill påvirker barns kognitive utvikling. Han sier at barnet konstruerer kunnskaper i samspill med andre: det du klarer sammen med noen i dag, klarer du alene i morgen. Dette omtaler han som «den nærmeste utviklingssone».

Skolestarten er ny hverdag og plutselig skal barna forholde seg til mye nytt. Nye relasjoner, nye rom og nye krav er bare noen eksempler på hva som venter en 6 åring i sitt første møte med skolen. Lamer skriver at barna vokser med og på erfaringene, er i stadig utvikling og får samtidig anerkjennelse og mestringsglede (2000, s. 125). Dette krever også bevisste voksne.

I *Fremtidens barnehage* (KD, 2013) står det blant annet at de ansattes sosiale kompetanse er avgjørende for barns utvikling og trivsel. Og at det er viktig at vi hjelper til med å utjevne det sosiale skille, alle barn skal få like muligheter til å utvikle sin sosiale kompetanse uavhengig av hvem du er og hvor du kommer fra.

2.3.2 Leken som viktig bidragsyter til sosial kompetanse

I følge Lillemyr (2011, s. 235) er det gjennom leken barna tilegner seg kunnskaper og ferdigheter, leken gir også barna en unik måte å utfolde seg på og skape identitet. Det er også her barna blir utfordret og får sin kompetanse satt på prøve. I leken utforsker barnet ulike følelser, og tester hvordan de kan utrykke de. De utforsker også forskjellige måter å oppføre seg på, og hvilke konsekvenser denne type atferd kan få (Öhman, 2012, s. 174). Samtlige lekforskere er enige om at den sosiale kompetansen øker når barn leker (Lamer, 2000, s. 127). Det bør derfor være felles for både barnehage og skolen å ta vare på lek opplevelsen til barna slik at de utvikler den sosiale kompetansen. Leken er en gylden mulighet for barn til å være nysgjerrige, skapene og utforskende. Selv om leken i seg selv er et mål for barn, og man skal være forsiktig og vise respekt for denne leken, er det allikevel viktig at pedagoger gir rom til leken i undervisningen. Det er viktig at de er seg bevisst på at de pedagogiske målene blir ivaretatt. Pedagogen må kjenne til lekens utvikling og uttrykk, og vite at det er grunnleggende sosial og kulturell betydning for barna (Lillemyr, 2011, s. 218). For barn er lek en ikke risikofylt atferd, der de tør å prøve ut, eksperimentere og feile. Barn fortjener at det er god sammenheng og kontinuitet mellom barnehagen og skolen. Det må derfor legges til rette for at de kan veksle mellom lekens og læringens arena, begge steder (Lillemyr, 2011, s. 15).

Som voksne må vi lære barn å gå inn i samspill med jevnaldrende på en god måte, og de voksne må aktivt skape et godt miljø for barn preget av trygghet og vennskap slik at den sosiale kompetansen fremmes (Lamer, 2000, s. 129).

2.4 Barns rett til medvirkning i overgangsprossesen

«*Etthvert menneske er unikt, samtidig som det er et fullverdig medlem av et samfunn*» (Johannsen & Sandvik, 2008, s. 33). *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver*

---

skriver at «barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning» ... det står i tillegg at «barna skal ha innflytelse på det som skjer i barnehagen» (KD, 2017, s. 27). Som Johannsen & Sandvik (2008, s. 25) skriver så handler ikke barns medvirkning om at barna skal få bestemme, men at det i større grad handler om at de er en del av et felleskap og inkluderes med sine meninger og holdninger.

«Det å møte barn som subjekt med rettigheter i forhold til eget liv forutsetter å gi opp tradisjonelle roller hvor voksne ser barn som mangelfulle og tar sin definisjonsmakt for gitt. Det fordrer en ny samfunnsmessig forståelse av barnehagens betydning i barns og familiens liv, samt en voksenrolle hvor voksne tar ansvar for å møte barns perspektiv og opplevelser med omsorg og utfordringer» (Bae, 2005, her referert i Johannesen & Sandvik, 2008 s 33).

Som Berit Bae skriver i utdraget over er det å se barn som subjekt noe vi som bevisste voksne i barnehagen og skolen må arbeide ut i fra. Skal barn få mulighet til å medvirke, må vi slippe kontroll (Johannesen & Sandvik, 2013, s. 37). Barn vet mye og har masse og bidra med. I følge Lillemyr (2011) tyder mye på at barn allerede i 5-6 års alderen har en relativt klar oppfatning av seg selv og sin egen dyktighet på ulike områder. Dette er også i samsvar med Levinas filosofi om at «vi må se etter det usynlige og møte barnet som ukjent hver gang, så vi ikke kan gripe eller gjøre til det samme som oss selv» (Johannsen & Sandvik, 2008, s 33- 37).

2.5 Foreldresamarbeid

Barnehageloven (2005) § 1 sier at barnehagens arbeid skal skje i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem. Med samarbeid menes det regelmessig kontakt mellom foreldre og barnehagens personale. Forståelse blir i rammeplanen definert som gjensidig respekt og anerkjennelse for hverandres oppgaver og ansvar når det kommer til barnet (Glaser, 2013, s. 102). Opplæringsloven (KD, 1998) sier at grunnskolen skal gjøre sitt arbeid i forståelse med barnas hjem. Med dette som utgangspunkt blir et foreldre samarbeid like viktig som et samarbeid mellom barnehagen og skolen, når det kommer til barnas skolestart (Bø, 2011, s. 101). Glaser skriver i *foreldresamarbeid* at det er personalet som bidrar til det gode samarbeidet ved å inkludere og trygge foreldrene. Hun skriver videre at alle som jobber med barn har stor nytte av å bygge et godt samarbeid for å kunne skape tillit (2013, 117). Tillit er ifølge Glaser bærebjelken på samarbeidsrelasjon (2013, s, 118). I rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver står det: «barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rett for at barna skal få en trygg og god overgang fra barnehage til skole (KD,

---

2017, s. 33). Et samarbeid mellom pedagoger og foreldre fremmer barns opplevelse av å ha det bra (Glaser, 2013, s. 118). Eeva Huttunen her referert i Bø (2011, s. 104-105) har forsket på samarbeidets betydning og kommet frem til at samarbeid mellom foreldre og barnehagen ble til det beste for barnets utvikling. Samtaler mellom barnehagens personale virket dessuten inn på foreldres holdninger, og foreldrene fikk en dypere forståelse av sin betydning for barna. I forskningsartikkelen *samarbeidet mellom hjem og skole* (Drugli & Nordahl, 2016, s. 4) står det at det er skolen som har til ansvar å legge til rette for at et samarbeid finner sted mellom hjem -skole. Ved å samarbeide nært med foreldrene, kan lærerne og skolen i større grad lykkes med å realisere de målsettingene som er satt for norsk skole.

Et godt samarbeid innebærer at vi må se på et viktig tema som taushetsplikt. Alle som arbeider med barn og unge er pliktige til å underskrive taushetsløfte. I lov om barnehagen (2005) §20 vises det til forvaltningsloven § 13 som gjelder for barnehage og skole, her står det følgende om taushetsplikt «Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om» (Tholin, 2008, s. 76). Det er viktig å tenke på at et samarbeid mellom to instanser kan innebære at man må dele opplysninger rundt enkelt barn. Det er derfor viktig at pedagoger som jobber i barnehage og skole er kjent med taushetsplikt. Taushetsplikten kan i prinsippet omfatte alle former for opplysninger som forteller noe om enkeltpersoner, men ifølge Forvaltningsloven, er opplysninger om fødested, fødselsdato, personnummer og bopel blant de opplysninger som ikke regnes som personlige forhold. Mine informanter fra barnehagen viste til et skjema som foreldrene må signere før de kunne dele informasjon videre med skolen (vedlegg 2). Dette er et ledd i taushetsplikten som er viktig for å skape trygghet hos både foreldre og barn. Det er i tillegg viktig at vi som pedagoger er kjent med at taushetsplikt også gjelder etter avsluttet tjeneste eller arbeid (Tholin, 2008, s. 77).

---

3. Metode

I dette kapittelet skriver om metodevalg. Først presenter jeg kort om kvalitativ og kvantitativ metode, deretter skriver jeg om fordeler og ulemper med å velge intervju som metode. Jeg tar også opp validitet og reliabilitet, forklarer valg av informanter og skriver til slutt om etikk i forbindelse med innsamling av data.

3.1 Hva er en metode

I følge Bergsland & Jeger (2014, s. 66) er metode en fremgangsmåte som en bruker for å få svar på ulike typer forskningsspørsmål. Det omhandler innsamling av data, tolking og analysing. Målet er å få frem informasjon. Dalland (2017, s. 51) skriver at en metode er en fremgangsmåte som forteller hvordan vi kan gå frem for finne eller etterspørre kunnskap. Det finnes to hovedtyper metoder en kan bruke, kvalitativ eller kvantitativ. Disse to metodene innhenter forskjellig type data, så en må i forkant vite hva en ønsker å finne ut av, og deretter velge metode som er egnet til undersøkelsen. Kvantitativ metode er den metoden en skal bruke når en skal samle inn data i målbare enheter (Dalland, 2017, s. 52). Som for eksempel visst en ønsker finne ut i prosent hvor mange av de med relevant utdanning som jobber i barnehagen, eller hvor stor andel av 3 åringer som går i barnehagen. Ønsker en derimot meninger og opplevelser, ting som ikke kan måles, bruker en den kvalitative metoden (Dalland, s. 2017, s. 52). Ved å forske kvalitativt innebærer det at en forstår deltakerens perspektiv, og kan se på menneskers naturlige handlinger. I denne kategorien kan en bruke intervju eller observasjon, eller en blanding av begge deler (Postholm, 2010, s. 17). I tillegg kan en benytte seg av spørreskjema, som er en metode veldig lik et intervju (Løkken & Søbstad, 2013, s. 124).

3.2 Begrunnelse for valg av metode

I min oppgave ønsker jeg å få større kunnskap om hva personalet legger vekt på i en overgang mellom barnehagen og skolen, samt hvordan disse to instansene samarbeider for å skape en trygg og god skoleovergang for 6 åringer. Jeg har derfor valgt en kvalitativ metode, en metode hvor de ansattes erfaringer og meninger tydelig kommer til grunn. Dette er funn som ikke kan tallfestes eller måles. Kvalitativ metode handler om å rette blikket mot mennesket,

---

få innsikt i hvordan det uttrykker seg språklig eller gjennom handlinger (Bergsland & Jeger, 2014, s. 66). Dette bør skje i en naturlig kontekst. Valget falt på intervju, strukturert intervju. Som Løkken & Søbstad skriver er det viktig å lage en god ramme rundt intervjuet (2013, s. 108). Jeg utarbeidet derfor en intervjuguide i forkant med ferdige spørsmål. Disse la grunnlaget for samtalen. Alle informantene ble stilt samme spørsmål i samme rekkefølge (se vedlegg 1).

3.2.1 Fordeler og ulemper ved intervju

Fordelen med intervju er at dette er en mellommenneskelig situasjon, en samtale mellom parter som gjerne deler samme interesse over et spesielt tema. Dette gjør at både jeg som intervjuer og intervjuobjektet er med på å påvirke utfallet av intervjuet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 72). Ved å benytte meg av intervju som metode følte jeg også at jeg fikk et godt innblikk i det pedagogene fortalte meg om samarbeidet rundt overgangen barnehage – skole. Løkken & Søbstad (2013, s. 104) beskriver et intervju som en utveksling av erfaringer og synspunkter som kan skape ny kunnskap. Ulempen med et intervju er at det kan være vanskelig å få med seg alt som blir sagt underveis. Det kan derfor være nødvendig å ta opp samtalen underveis og jobbe ut materialet til slutt i ro og fred. Jeg valgte å ikke benytte meg av lydopptaker, men heller notere så godt jeg kunne underveis. På denne måten sikrer jeg også anonymitet til mine informanter. Etter intervjuene satte jeg meg ned og skrev ned alt husket fra samtalen, ting som ble sagt, kroppsspråk og stemning. Når jeg intervjuer er det de jeg intervjuer sine meninger som kommer frem, og det er disse jeg må ta utgangspunkt i når jeg skal utbedre funnene mine. Ulempen her kan være at de jeg intervjuer kan velge å svare det de tror jeg vil høre og ikke det som er tilfelle, eller slik som de ønsker at skulle vært i stedet for slik de faktisk er (Postholm, 2010, s. 69). Under intervjuet er det viktig at jeg prøver å være objektiv og at jeg legger egne erfaringer til side. Jeg må notere det jeg faktisk hører og ser, og ikke det jeg tror informantene mener. Hovedpoenget med et kvalitativt intervju er at jeg lar informantene formulere svarene sine, og må derfor kunne notere dette så nøyaktig som mulig (Løkken & Søbstad, s. 107).

3.3 Validitet og reliabilitet

Et viktig spørsmål til all forskning handler om datainnsamling, og hvor pålitelig data som samles inn er. Vi skiller her mellom reliabilitet og validitet. Reliabilitet handler om

---

nøyaktigheten av undersøkelsen: hvilke data som brukes, måten data samles inn på, og hvordan det bearbeides (Christoffersen og Johannsen, 2012, s. 23). Som jeg skrev i kapittel 3.2 om fordeler og ulemper ved et intervju, var det viktig å notere så langt det lar seg gjøre hva informantene delte ganske raskt i etterkant av intervjuet. Ved å holde orden på intervjudataene slik at svarene fra mine informanter ikke blandes, sikrer jeg høy reliabilitet (Larsen, 2017, s. 47). Løkken & Søbstad (2013, s. 115) benevner også ytre faktorer som kan påvirke reliabiliteten. Sykdom, humør og forholdene rundt intervjuet, slik som hvordan spørsmålene stilles kan påvirke informantene og da videre hvor nøyaktig undersøkelsen blir. Validiteten i kvalitativ forskning har gjerne en mer åpen tilnærming, og benytter seg ikke av talldata, men tekstdata (Halvorsen, 2003, s. 44). Der reliabiliteten handlet om nøyaktighet, handler validiteten mer om hvor gyldig og relevant den dataen som samles inn er. Her er det viktig at jeg stiller relevante spørsmål, som vil gi meg et utgangspunkt til å besvare min problemstilling.

3.4 Valg av informanter

Valg av informanter kan være med å påvirke gyldigheten og påliteligheten, validitet og reliabiliteten. Informantene er ukjente for meg, men jeg har kjennskap til skolen som en av mine informanter arbeider ved. Jeg vet at denne skolen har et godt samarbeid med nærmiljøets barnehage om overgangen for 6 åringene. Dette var også grunnlaget for at jeg nettopp valgte disse informantene til mitt intervju. For at det ikke skulle føles som noe press å delta valgte jeg å sende skriftlig forespørsel på melding, da blir det enklere for personene å si nei hvis de ikke ønsker å delta (Dalland, 2017, s. 82). Jeg har valgt en informant fra skolen og to informanter fra barnehage, dette gir meg nok informasjon til å jobbe med i denne oppgaven. Kvalitative undersøkelser handler om å gå i dybden og innhente kvalitativ kunnskap (Dalland, 2017, s. 68). Det er unødvendig for meg å innhente informasjon jeg ikke får brukt i oppgaven. Personene jeg har valgt i min undersøkelse er alle førskolelærere som har deltatt i prosesser rundt overgangen barnehage- skole, men med varierende arbeidserfaring.

3.5 Etikk i forbindelse med datainnsamling

“Etikk handler om normer for riktig og god oppførsel» (Dalland, 2017, s. 236). Det første jeg gjorde i denne undersøkelsen var å informere mine deltakere om at det var helt frivillig og

anonymt å svare på mine spørsmål, dette gjorde jeg ved å dele ut et informert samtykkeskjema (Larsen, 2017, s. 15). Forskningsetikk handler om å ta vare på personvern og sikre at de som deltar ikke blir påført noe form for belastningskader eller krenkelser. Målet med forskningen skal være å finne ny kunnskap og skal ikke skje på bekostning av enkelt mennesker (Dalland, 2017, s. 236). Mine informanter vil være helt anonyme og det vil ikke være mulig å identifisere de ut fra noen av opplysningen jeg har i mine funn. Informasjon jeg bruker vil være nødvendig og interessant for denne oppgaven og dens problemstilling. For å lettere kunne holde orden på de forskjellige informantene videre i oppgaven har jeg valgt å beskrive de som skolepedagog og barnehagelærer 1 og 2. Det er viktig at de jeg intervjuer er informert om mine hensikter, så i forkant av intervjuet informerte jeg om hva jeg trengte informasjon til og hvordan jeg skulle bruke den (Larsen 2017, s. 15). Senere i oppgaven presenterer jeg mine funn ut fra intervjuene.

---

4. Presentasjon av funn og drøfting

Her vil jeg presentere mine funn fra empirien. Videre drøfter jeg mine funn sammen med relevant teori som nevnt tidligere i oppgaven og eventuelt annen teori jeg mener er relevant. Jeg presenterer tre hovedfunn som besvarer problemstillingen «*Hva legges vekt på av pedagoger i barnehagen og skolen for å fremme en god overgang for 6 åringene?*»

1. Samarbeid mellom instansene
2. Sosial kompetanse
3. Foreldresamarbeid

Mine informanter har 3 årig førskoleutdanning og har alle erfaringer fra å jobbe med skolestartere. Jeg presenterer mine informanter som Skolepedagog (SP) og barnehagelærer (BL), 1 og 2. Dette vil gjøre det lettere for meg å sortere og holde orden i mine funn.

4.1 Samarbeid

Ved å stille spørsmålet om hvordan skolen samarbeider med barnehagen om overgangen fra barnehagen til skolen ønsket jeg høre om dette samarbeidet var noe pedagogene vektla for å skape trygghet for barna. Her opplever jeg at alle mine informanter er enige om at dette er viktig. Både foreldresamarbeid og samtale mellom skole og barnehage vektlegges i pedagogenes svar. I tillegg er det fokus på hvor viktig det er at barna blir kjent med nye omgivelser, og hvordan dette kan bidra til å trygge overgangsfasen. SP forteller meg at samarbeidet starter allerede på høsten når barna begynner siste året i barnehagen. Hun forteller om et foreldremøte holdt i barnehagen som rektor er tilstede på. Dette er et viktig ledd for å fremme det som står i rammeplanen om at «barnehagen skal i samarbeid med foreldrene og skole, legge til rette for at barnet kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning (KD, 2017 s. 33). Her tas det opp forventinger til foreldre og i tillegg snakkes det om hva barna bør mestre før de skal begynne på skolen forteller SP. Som Stortingsmelding 16 (2006-2007) vektlegger, så er tidlig innsats viktig for en livslang læring. Videre forteller hun om at det på våren er en overføring samtale med førskolelærer fra barnehagen, lærer, rektor og i tillegg en fra Skolefritidsordning [Sfo].

BL1 forteller meg at hun opplever at det er godt samarbeid med skolen, og hun kan også informere meg om foreldremøte på høsten og overføringssamtalen på vårparten. Videre

---

forteller hun meg at sistnevnte samtale handlet om å gjøre skolen kjent med barnegruppen som skulle over, samt komme med en anbefaling av sammensetning av klassen. Her benevner hun et viktig punkt og viste til et samtykke skjema som foreldre må skrive under på for at barnehagen skal kunne dele denne informasjonen (vedlegg 2) Alle som arbeider med barn og unge, er pliktige til å underskrive taushetsplikten (Forvaltningsloven § 13). BL2 nevner også samtykke skjema i sitt svar, og i likhet med BL1 er det både positive og negative erfaringer med dette. De forteller begge at de opplever at noen barn ikke får den hjelpen de hadde trengt på bakgrunn av manglende samtykke, og positive opplevelser andre vei, om at det er positivt å dele informasjon slik at tidlig hjelp ble satt i gang ved behov. Av erfaring med slike samtaler tenker jeg at det er viktig at vi som pedagoger viser forståelse til de foreldrene som ikke ønsker at informasjon skal deles. Skolestart er en ny epoke i barnas liv, og av og til er det godt å kunne starte med blanke ark. På den andre siden er det også en lærer sitt ansvar å bruke informasjon på en etisk og riktig måte i forhold til å skape tilknytning til det enkelte barn. Det er viktig at alle som jobber med barn har stor nytte av å bygge et godt samarbeid med foreldre for å kunne skape tillit nok til at barnet beste alltid er i fokus (Glaser, 2013, 117).

I tillegg forteller både BL1 og BL2 at de besøker skolen ofte for lek, og gjerne får låne gymsalen hvis de spør. Hogsnes (2014, s. 9-10) legger stor vekt på at barna som skal begynne på skolen får besøke skolen og Sfo før skolestart i sin forskningsrapport, *Forståelser av gode overganger og opplevelse av sammenheng mellom barnehage, skole og skolefritidsordning*. I rapporten kommer det frem at kjente omgivelser gir trygghet og kan bidra til en lettere overgang mellom institusjonene.

Slik jeg tolker det oppleves det at samarbeidet mellom skolen og barnehagen fungerer godt, og at både foreldremøte og overføringsmøtet som blir avholdt oppleves som et bra tiltak. At dette er planlagte hendelser oppført både i års hjul for barnehagen og skolen opplever jeg som positivt, slik at hvert førskolekull i barnehagen får mulighet til det samme informasjon. Uavhengig av hvilken pedagog har ansvaret. I tillegg får barna lov å bli kjent i nærmiljøet og med skolen som forteller meg at det er en god dialog instansene imellom.

4.1.1 Kjennskap til Overgang barnehage- skole i offentlige dokumenter

For å skape et godt samarbeid nevnte alle mine informanter viktigheten av en felles plattform. Og videre på spørsmålet om det finnes noen felles plattform som ble benyttet i overgangen barnehage skole, viser SP til en felles rutine i kommunen, i tillegg til skolens egne rutiner. BL1 forteller meg at hun ikke er så godt kjent med dette og ikke helt er 100% sikker på om det ligger en fast mal tilgjengelig. Hun forteller meg at hun opplever at barnehagen og skolen i flere år har hatt et godt samarbeid og at de først og fremst følger års hjulet og føringene fra skolen. Det burde vært en enda tydeligere felles plattform for skole og barnehage med klare mål for hva som er barnehagens oppgave i å forberede barnet på skolegang, og hva som er skolens videre oppgave ut i fra dette sier BL1. Lillemyr skriver om viktigheten av en felles plattform, og hvor viktig det er for å skape kontinuitet og sammenheng mellom barnehage og skole. Ved å snakke sammen, og sammen skape gode rutiner vil man lettere kunne legge til rette for medvirkning, veksle mellom lek og læring, legge til rette for det sosiale samspillet og styrke selvfølelse og selvbevissthet (2011, s. 250-251). BL2 forteller at alle er interessert i at overgangen skal bli best mulig for barna, og at de arbeider ekstra med det skolen vil at barna skal mestre når de kommer på skolen. Jeg tolker dette da som at skolen legger en del av føringene for hvordan overgangen blir praktisert. Videre på spørsmålet om de kjente til offentlige styringsdokumenter generelt som omhandler overgangen, svarer SP at hun har kjennskap til kommunale rutiner, mens BL1 og BL2 nevner rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Stortingsmelding 16 (2006-2007) inneholder også noe konkret om overgangen barnehage -skole som jeg skrev om i kapittel 2.2 *Overgang barnehage skole i offentlige dokumenter*, selv om ingen av informantene nevner dette. Lov om barnehagen (2005) nevnes heller ikke.

At det finnes en felles retningslinje tolker jeg som viktig for alle mine informanter, men med utgangspunkt i det de benevner, får jeg et inntrykk av at skolen i større grad enn barnehagene er kjent med at det ligger ute en kommuneplan for å sikre at overgangen til skolen er god for alle barn.

4.1.2 Hvordan skape det gode samarbeidet?

Når jeg videre stilte spørsmålet hva pedagogene gjorde for å fremme dette samarbeidet er SP raskt ute med å si at dette var noe skolen og barnehagen kunne bli flinkere på. Hun så positivt på møtene som var høst og vår, men ønsket seg flere rutiner for samarbeid, og et grundigere arbeid i kommunen med en felles plattform som var tydeligere, var et stort ønske. Selv om samarbeid mellom skole og barnehage i dag er et prioritert område viser undersøkelser at barnehagene og skolene fortsatt har lite kunnskap om hverandre, og at kommunikasjonen mellom de er mangelfull (Hogsnes, 2014, s. 1). Dette kommer tydelig frem i SP sine uttalelser, selv om hun sier at det ikke dreier seg om vilje, men mer om tid og planlegging. BL1 forteller mer detaljert om enkelt tiltak som felles øvetog til 17. mai, lekedag på Sfo, samt at skolestarteren inviterer 1. klasse på pizzacafe. Skolen inviteres også til å leke på barnehagens uteområde og omvendt. Det er viktig at skolen og barnehagen felles tar ansvar for å ta vare på lek opplevelsen til barna slik at den sosiale kompetanse utvikles (Lamer, 2000, s. 127). BL1 sier at barna blir tryggere av å bli kjent med lærere og skolen på forhånd. Det er viktig at de voksne skaper et godt miljø for barn for å trygge de og skape vennskap slik at den sosiale kompetansen fremmes (Lamer 2000, s. 129). Ogden (2012, s. 3) skriver at dersom barn skal kunne mestre å etablere gode relasjoner, lykkes i skolen og tilpasse seg i samfunnet, må de kunne etablere gode vennskap, bli sosialt akseptert av jevnaldrende og mestre sosiale relasjoner til voksne.

4.2 Hva er en god overgang?

Videre var jeg interessert i hva pedagogene mente ligger i ordet «god overgang». På spørsmålet om hva den enkelte legger i ordet «god» overgang svarer SP at hun mener at en god overgang er avhengig av et godt samarbeid med foreldre og barnehagene. Hun sier videre at skolen må være klar i sine forventninger til hva de foresatte har ansvar for, og hva de kan bidra med for å støtte barna i deres læring og utvikling. Bø skriver at foreldresamarbeid er like viktig som et samarbeid mellom barnehagen og skolen i forhold til å skape en trygg overgang for skolestarten (2011, s. 101). Samarbeid mellom pedagoger og foreldre fremmer barns opplevelse av å ha det bra (Glaser, 2013, s. 118). For å skape en god overgang mener SP at skolen kan være enda tydeligere i forhold til at det er foresatte som har hovedansvar for barnets oppdragelse, og at våre forventninger går utover praktiske ting og på å følge opp barnet med lekser og stille på møter, men også på å lære barnet god folkeskikk. Opplæringsloven sier at

---

grunnskolen skal gjøre sitt arbeid i forståelse med barnas hjem. (KD, LOV-2017-06-16-63 fra 01.01.2018).

Der SP fokuserer på foreldresamarbeid som en grunnmur til god overgang, fokuserer BL1 og BL2 mer på barna. De sier begge to at en god overgang er avhengig av at barna er trygge i seg selv, selvstendige og at de har fått kjennskap til skolen og skolens område. BL1 nevner her viktigheten av sosial kompetanse og at barna skal få leke seg gjennom siste barnehageår, leke ut erfaringer og undre seg gjennom leken. Lillemyr (2011, s. 235). skriver at siden barna gjennom lek blir utfordret, og får sin kompetanse satt på prøve, blir leken en viktig bidragsyter til samspill mellom barn. Hun skriver også at det i 6 års alderen at barna får bedre kjennskap til seg selv og at det er denne perioden det utvikles en sterk selvtillit.

Ut fra svarene fra mine informanter hører jeg at det er ulike tanker rundt ordet «god overgang» Nok en gang er det ordet samarbeid, både med barnehager og foreldre som vektlegges på skolen, og tryggheten skapes ved å ha fokus på nettopp dette. I barnehagene var barna i fokus, og mer hva barna bør inneha av sosiale ferdigheter før skolestart for å skape trygghet. Allikevel tolker jeg det slik at samarbeid og utvikling av sosial kompetanse er viktig for begge instanser. Siden det er barnehagen som skal «klargjøre barna» bør hovedfokuset være på å sikre dette, siden skolen da lite involveres før rett i forkant og i etterkant av skolestarten.

4.2.1 Hva gjør dere i barnehagen/skolen for å fremme dette?

Det er forventet at barn skal gjøre det bra på skolen, men for å kunne få til suksess på dette er det nødvendig at barna i tillegg til å beherske skolens språk, behersker de sosiale ferdighetene (Fabian & Dunlop, s. 22). SP informerte meg om hvordan skolen jobbet med sosial kompetanse og viste til hva Utdanningsdirektoratet (2018) skriver om dette. Skolen skal bidra til at elevene utvikler sosiale ferdigheter som samarbeid, selvkontroll, ansvar og empati for andre. Sosial kompetanse kan læres og må sees i sammenheng med den faglige kompetansen. Hun sier at skolen jobber med fem punkter for å utvikle denne kompetansen. Selvfølelse, empati, prososial atferd, selvhevdelse og selvkontroll. Uten at jeg skal gå dypere inn på hver enkelt, var dette noe skolen oversendte barnehagen og noe foreldrene ble fortalt og fikk utdypet på det første foreldremøte. Ved å jobbe ut i fra dette har instansene seg imellom funnet gode verktøy som bidrar til å skape tryggheten som både skolen og barnehagen er opptatt av at barna skal få. Dette støttes også opp i hva Ogden (2012, s. 1) skriver, sosial kompetanse

---

gjør det mulig for barn å nå sine sosiale mål. Han skriver at sosialt kompetente barn og unge kan uttrykke sine ønsker og behov, og hevde sine meninger og behov ved å være tydelig.

BL1 og BL 2 viser begge til *rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* hvor det står at «sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill» (KD, 2017. s. 22). I tillegg til de 5 punktene som skolen og barnehagen samarbeider om. De uttrykker begge hvor viktig det sosiale samspillet er, og hvilken betydning det har for å lykkes seinere i livet. De sier begge med stor enighet at det er den viktigste jobben en barnehagelærer kan ha. Akkurat det å gi barn riktig verktøy til å lykkes.

Jeg stiller allikevel et spørsmål om det er dette som er eller kanskje blir hovedfokuset? I og med at kunnskapsløftet i 2006 uttrykte at det ble større krav, mer testing og mer fokus på læring allerede i første klasse. Ogden (2012, s. 6-7) skriver at det er viktig å legge vekt på den sosiale læringen i skolen og at dette fokuset vil påvirke undervisningen. Sosial læring bidrar til å mestre elevrollen og skaper i tillegg et godt læringsmiljø i klassen. Barna fungerer som hele individer, det intellektuelle vil påvirke og påvirkes av personlige og sosiale utvikling.

4.3 Hvordan involveres foreldre og barn i overgangen?

Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver skriver at «barnehage skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna skal få en trygg og god overgang fra barnehagen til skolen» (KD, 2017, s. 33). Alle informantene mine kan informere meg om at de syntes foreldresamarbeid er viktig å vektlegge for å sikre en god overgang. Glaser skriver at foreldresamarbeid bør betraktes som nødvendig, og er viktig for å jobbe godt med det enkelte barn (2103, s. 118). I tillegg til møtene jeg har nevnt over, forteller SP at foreldrene er med på en av besøksdagene på våren, dette for å motta informasjon, og de har foreldremøte ganske kort tid etter oppstart i 1. klasse for å kunne legge videre fokus på læringsplan og skolehverdagen. BL1 forteller at barnehagen har foreldresamtale tett opp mot barnehageslutt. Hun forteller at foreldrene får komme med tanker og ønsker om klasse sammensetning eller ta opp andre ting dersom det er behov for det. Dette underbygges i *Den viktige foreldresamtalen* (08.09. 2017) «Foreldresamtalen er en anledning for begge parter til å fortelle om barnets situasjon hjemme og i barnehagen slik at alle de voksne rundt barnet kan hjelpe til med å skape en trygg og god overgang». Som nevnt over er det viktig å huske på

---

taushetsplikten som vi er pliktige til å følge (forvaltningsloven § 13). Selv om foreldrene kan ønske seg, sier BL 1 at det allikevel er skolen som kommer med endelig beslutning.

BL2 forteller meg at dette er første året hun har skolestartere i denne barnehagen, men at hun fra erfaring tidligere har hatt med barna også på den siste foreldresamtalen. For henne var det viktig at barna også fikk medvirke og får delta med egne meninger og ønsker rundt skolestart. Dette var noe hun hadde luftet med de andre pedagogene i barnehagen, men ikke fått noen spesifikke tilbakemeldinger på. *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* skriver at «barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning» ... det står i tillegg at «barna skal ha innflytelse på det som skjer i barnehagen» (KD, 2017, s. 27). Ved å la barna dele sine meninger og komme med sine ønsker, gir vi barna nettopp denne muligheten. Av erfaringer mener jeg at denne siste samtalen absolutt bør involvere barnet. På denne måten kan man snakke med barnet om gleder ved skolestart. utfordringer, vennskap og ikke minst få et innblikk i barnas følelser rundt emnet. Jeg har personlig gode erfaringer med disse samtalene og fikk på denne måten involvert både foreldre og barnet i prosessen. I tillegg skriver Lillemyr (2011, s. 235) at når barna begynner på skolen så har de et stort behov for venner, dette gir barna trygghet. Det er vel kun barna selv som vil kunne si noe om hvem de føler seg trygg sammen med. Vi må kunne se annerledes på barnet i dag, og tro på at de er i stand til å strukturere sitt eget liv, finne ro og rytme i eget tempo i arbeidet med og oppleve mening i sitt eget liv (Askeland & Sataøen, 2013, 15).

---

5. Avslutning

For å belyse problemstillingen «*Hva legges vekt på av pedagoger i barnehagen og skolen for å fremme en god overgang for 6 åringene?*» har jeg intervjuet pedagoger både i barnehage og i skole. Resultatene viser utelukkende at det er viktig med et godt samarbeid mellom barnehagen og skolen for å sikre en god overgang for alle barn. Pedagogene har på mange områder sammenfallende erfaringer og synspunkt på overgangen. Samarbeidet vektlegges som viktig og nødvendig for begge instanser. Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver skriver at «barnehage skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna skal få en trygg og god overgang fra barnehagen til skolen» (KD, 2017, s, 33). Jeg opplever at skolen og barnehagen samarbeider godt, og vektlegger nettopp dette samarbeidet som viktig for å skape trygghet for barna i møte med noe nytt og ukjent. Allikevel kunne instansene kanskje klargjort enda tydeligere forventninger til hverandre. Slik som det er i dag virker det som om samarbeidet først og fremst dreier seg om det praktiske rundt overgangen.

Ut i fra intervjuet opplever jeg at pedagogene vektlegger aktiviteter som fremmer sosial ferdighet og kompetanse, sammen med aktivitet som skaper trygghet og selvstendighet. Leken er også fremtreden, noe som ifølge Lamer (2000, s. 127) viser seg å være viktig for å kunne tilegne seg sosial kompetanse. Når pedagogene legger opp til lek både i barnehage området og på skoleområdet vil barna kunne oppleve kontinuitet og sammenheng mellom barnehagen og skolen, og det legges samtidig til rette for å veksle mellom lek og læring (Lillemyr, 2011, s. 15). Å sikre barnas opplevelse av trygghet i overgangsprosessen er likevel det som oppleves som aller viktigst for pedagogene.

Etter samtale med pedagogene opplever jeg også at det spesielt er viktig med et nært samarbeid med barnas hjem, og at foreldresamarbeidet er viktig både i forkant og i etterkant av overgangen. Glaser (2103, s. 118) skriver at foreldresamarbeid bør betraktes som nødvendig og viktig for å jobbe godt med det enkelte barn. Foreldrene er involvert i prosesser som følger barnet gjennom hele siste barnehageår, og på den måten sikrer det at foreldrene er kjent på og med skolen før overgangen trer i kraft. At foreldresamarbeid blir vektlagt høyt overasker meg ikke på bakgrunn av både rammeplanens føringer og opplæringsloven. I tillegg er det foreldrene som kjenner barna sine best og sitter på kunnskap om sitt eget barn.

---

6. Kildeliste:

Askeland, L. & Sataøen, S.V. (2013) *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. Gyldendal akademiske: Oslo.

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm akademisk

Bø, I. (2011) *Foreldre og fagfolk*. Universitetsforlaget.

Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Oslo: Abstrakt forlag.

Dalland, O. (2017) *metode og oppgaveskriving*. (6.utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Drugli, M. B. & Nordahl, T. (2016). *Forskningsartikkel: Samarbeidet mellom hjem og skole*.

Lokalisert på: <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/hjem-skole-samarbeid/samarbeidet-mellom-hjem-og-skole/samarbeidsproblemer/>

Fabian, A. & Dunlop A, W. (2007). *Outcomes of good practice on transition processes for children entering primary school*. Bernard Van Leer Foundation.

Foreldrepaulsen barnehage (2017). *Den viktige foreldresamtalen* Lokalisert på: http://www.inforegi.no/prod_bhg/den-viktige-foreldresamtalen/

Glaser, V. (2013). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.

Halvorsen, K. (2003). *Å forske på samfunnet- en innføring i samfunnsvitenskapelig metode*

Hogsnæs, H.D. & Moser, T. (2014). *Forståelser av gode overganger og opplevelse av sammenheng mellom barnehage, skole og skolefritidsordning*. Nordisk barnehageforskning, 7 Lokalisert på <https://utdanningsforskning.no/artikler/forstaelser-av-gode-overganger-og-opplevelse-av-sammenheng-mellom-barnehage-skole-og-skolefritidsordning/>

Johannesen, N. & Sandvik, N. (2008) *små barn og medvirkning: noen perspektiver*: Cappelen. Akademiske forslag

---

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Kunnskapsdepartementet (2008) *Fra eldst til yngst, samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole*. Lokalisert på: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/fra-eldst-til-yngst-barnehage-og-skole/>

Kunnskapsdepartementet (2016) *Kunnskapsloftet*. Lokalisert på: <https://www.regjeringen.no/no/tema/utdanning/grunnopplaring/kunnskapsloftet/id534689/>

Lamer, K. (2000). *Du og jeg og vi to! Et rammeprogram for sosial kompetanseutvikling*. Gyldendal Akademiske.

Larsen, A. K. (2017) *En enklere metode: Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Lillemyr, O.F (2011). *Lek- opplevelse- læring*. universitetsforlaget: Oslo

Lov om barnehager, (2005). Lokalisert på: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64#KAPITTEL_2

Løge, I. K, Bø, I., Omdal, H. & Thoresen, A.A. (2003) *Hva skjer ved overgangen barnehage – skole? Tverrfaglig samarbeid rundt skolestart*. Høgskolen i Stavanger.

Løkken, G. & Søbstad, F. (2013). *Observasjon og intervju i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.

Ogden, T. (2012). *sosial kompetanse og læring hos barn og unge*. Forebyggings.no: Helsedirektoratet. Lokalisert på: <http://www.forebygging.no/Artikler/2014-2012/Sosial-kompetanse-og-sosial-laring-hos-barn-og-unge/>

Opplæringsloven. (1998) Lokalisert på: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Pape, K. (2013). *Jakten på den gode barndom: Lekende og inkluderende miljøer i barnehagen*. Kommuneforlaget: Oslo

Postholm M, B. (2010). *Kvalitativ metode*. Universitetsforlaget: Oslo.

Stortingsmelding 16 (2006-2007) ... og ingen sto igjen. *Tidlig innsats for livslang læring*

... og ingen sto igjen — Tidlig innsats for livslang læring. Lokalisert på:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-16-2006-2007-/id441395/>

Stortingsmelding 41 (2008-2009) *kvalitet i barnehagen*. Lokalisert på:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-41-2008-2009-/id563868/>

Tholin, K.R. (2008). *Yrkesetikk for førskolelærere*. Fagbokforlaget: Oslo

Utdanningsdirektoratet (2015). *Utdanningsspeilet*. Lokalisert på: <https://www.udir.no/tall-og-forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/>

Utdanningsdirektoratet (2018). *Barns trivsel, voksnes ansvar*. Lokalisert på:
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/stottemateriell-til-rammeplanen/trivselsveileder/5-Sosial-kompetanse/>

Öhman, M. (2011). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.

---

7. Vedlegg 1. Informert samtykke og intervjuguide

Informasjon til informanten

Jeg er barnehagelærer student ved Høgskolen i innlandet, avdeling Hamar. Nå er jeg i gang med siste semester, og det er tid for å skrive bacheloroppgave.

Temaet jeg har valgt er: Overgangen barnehage – skole. Dette er noe jeg syntes er et spennende tema og noe jeg ønsker å utvikle min kunnskap på. I den forbindelse trenger jeg å innhente informasjon og erfaring fra dere som jobber i skolen og i barnehagen. Formålet med spørsmålene er å få kunnskap om hvordan skolen og barnehagen samarbeider, og hvordan disse instansene sammen klarer å skape en trygg overgang for 5/6 åringene.

Hva skjer med informasjonen

På bakgrunn av dette håper jeg du har lyst til å svare på noen spørsmål. Jeg kommer ikke til å bruke navn på hverken deg eller barnehagen/skolen din, det er helt anonymt. Det er frivillig og delta, og du kan når som helst trekke deg fra prosjektet uten å måtte begrunne dette. Dataen som samles inn skal brukes til å drøfte og reflekterer over teori og praksis. Det vil bare være jeg og min veileder som har tilgang til innsamlede data.

Hva innebærer deltakelsen

Det jeg ønsker å sette fokus på er samarbeidet mellom de ulike instansene, samt personalets holdning til hva som kan betegnes som en god overgang. Jeg ønsker også informasjon på hvordan dette løses i praksis. Problemstillingen min er «Hvordan samarbeider barnehagen og skolen for å fremme en god overgang for 6 åringene?» men, denne er under behandling og kan endre seg underveis.

Min veileder på Høgskolen Innlandet: Kristin Bergseth

Student: Laila Olsen Foss – laila-lorf@hotmail.com tlf: 93886721

Bacheloroppgaven skal være ferdig 25 mai 2018.

Spørsmål:

Hvordan samarbeider skolen med barnehagen om overgangen barnehage – skole?

(Hvordan samarbeider barnehagen med skolen om overgangen barnehage -skole?)

Har skolen og barnehagen i ditt nærmiljø en felles plattform som benyttes til arbeidet rundt overgangen barnehage -skole?

Evnt i hvilken grad er du kjent med dette?

Kjenner du til noen offentlige styringsdokumenter som omhandler overgangen barnehage - skole?

Hva mener du representerer ordet «god» overgang?

Hva gjør dere i barnehagen/skolen for å fremme dette?

Hvordan blir foreldre og barn inkludert i samarbeidet med overgangen barnehage – skole?

Hvordan fungerer overgangen skole og barna i praksis på din skole/ barnehage?

---

8. Vedlegg 2: Samtykkeerklæring

Formålet med å gi informasjonen til skolen er å sikre sammenhengen i læringen og utviklingen til barnet. legge til rette for at skolen kan sikre en best mulig tilpasset opplæring og å skape trygghet for barnet rundt skolestart og eventuelt skolefritidsordning.

En samtykkeerklæring er en stadfestelse på at dere som foreldre/foresatte gir barnehagen lov til å overføre informasjon om barnet deres til skolen.

Informasjonen om barnet tar utgangspunkt i observasjoner gjort i barnehagen og foreldresamtaler. Informasjonen som overføres skal ha relevans og gi et positivt og oppriktig inntrykk av barnet.

Samarbeidet mellom barnehage og skole skal ha fokus på hva barna kan og mestrer og på hva de kan trenge særskilt støtte på. Gjennom foreldresamtale i barnehagen vil foresatte få kunnskap om dette.

Aktuelle lovbestemmelser om taushetsplikt: Forvaltningsloven §13 til 13 e, opplæringsloven §5.4 og § 15.4

For forbindelse med at mitt barn starter skolen gir jeg følgende samtykke:

Jeg samtykker i at barnehagen overfører informasjon om mitt barn til skolen.

Dato:

Underskrift foreldre/foresatte: